

KONFERENSIYA

“JIZZAX VILOYATI IJTIMOIIY-IQTISODIY
RIVOJLANISHINING ASOSIY
YO’NALISHLARI: MUAMMO VA YECHIMLAR”

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI

2025-yil 21 noyabr

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**JIZZAX VILOYATI IJTIMOIIY-IQTISODIIY
RIVOJLANISHINING ASOSIIY YO‘NALISHLARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
*mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari
to‘plami*
(2025-yil 21-22-noyabr)

JIZZAX-2025

Jizzax viloyati ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining asosiy yo‘nalishlari: muammo va yechimlar. Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami – Jizzax: O‘zMU Jizzax filiali Iqtisodiyot va turizm kafedrası, 2025-yil 21-22-noyabr. 557-bet.

Respublika miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globallashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur‘atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e‘tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma‘ruza tezislari to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas‘ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M.

Tahrir hay‘ati a‘zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), prof. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dots. Alibayev S.X., t.f.f.d.(PhD), dots. Abdumalikov A.A, p.f.f.d.(PhD) Hafizov E.A., f.f.f.d.(PhD), dots. Sindorov L.K., t.f.f.d.(PhD), dots. Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD) O‘ralov A.I., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., t.f.f.d.(PhD) Kuvandikov J.T., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Sharipova S.F., Jo‘rayev M.M.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma‘ruza tezislarning mazmuni, undagi statistik ma‘lumotlar va me‘yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas‘uldirlar.

BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA “YASHIL IQTISODIYOT” NING O'RNI

Bayzakova Dilbar Fayziyevna

Jizzax Politexnika instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada barqaror rivojlanishni ta'minlash jarayonida yashil iqtisodiyotning tutgan o'rni, uning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy ahamiyati ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Yashil iqtisodiyot konsepsiyasining asosiy tamoyillari – resurslardan oqilona foydalanish, energiya samaradorligini oshirish, ekologik toza texnologiyalarni joriy etish va uglerod izini kamaytirish masalalari yoritilgan.

Yashil iqtisodiyot tushunchasi ilk bor 1989-yilda Britaniya hukumati uchun tayyorlangan hisobotda qo'llanilgan. Jahon iqtisodiyotida bu model quyidagi ilmiy nazariy asoslar bilan bog'liq:

1. Ekologik iqtisodiyot nazariyasi — iqtisodiy faoliyat biosfera bilan uyg'un bo'lishi kerakligini ta'kidlaydi.
2. Barqaror rivojlanish konsepsiyasi — “kelajak avlodlar manfaatlariga zarar yetkazmagan holda rivojlanish”.
3. Aholi va ishlab chiqarishning ekologik izini kamaytirish nazariyasi — tabiiy resurslarni tiklanuvchan chegaralarda iste'mol qilish.

Shunday qilib, yashil iqtisodiyot iqtisodiy o'sishni ekologik xavfsizlik bilan uyg'unlashtirishga intiladi.

XXI asrda global iqlim o'zgarishi, tabiiy resurslarning kamayishi, atrof-muhitning ifloslanishi va energiyaga bo'lgan talabning ortishi dunyo davlatlarini yangi iqtisodiy model – **yashil iqtisodiyot** tamoyillariga o'tishga majbur qilmoqda. Yashil iqtisodiyot – bu iqtisodiy o'sishni ta'minlash bilan birga ekologik muammolarni kamaytirishga, tabiiy resurslardan oqilona foydalanishga yo'naltirilgan tizimdir. Uning asosiy maqsadi – kelajak avlodlar uchun xavfsiz, sog'lom va barqaror muhit yaratishdir.

Yashil iqtisodiyotning asosiy tamoyillari quyidagilar hisoblanadi:

1. **Resurslardan tejamkor va oqilona foydalanish**
Suv, yer, energetika va xomashyo resurslaridan samarali foydalanish iqtisodiyotning barqarorligini kuchaytiradi.
2. **Qayta tiklanuvchi energiya manbalarini kengaytirish**
Quyosh, shamol, bioenergiya, geotermal energiya kabi manbalarini rivojlantirish issiqxona gazlarini kamaytiradi.
3. **Atrof-muhitni muhofaza qilish.** Ekologik toza texnologiyalardan foydalanish, chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash orqali ekologik xavflar pasayadi.

4. **“Yashil” innovatsiyalar va texnologiyalarni joriy etish.** Energiya samara-dorligi, aqlli shaharlar, ekologik transport va ekologik qishloq xo‘jaligi kabi yo‘nalishlar rivojlanadi.

5. **Ekologik madaniyatni oshirish.** Aholi va tadbirkorlar o‘rtasida ekologik mas‘uliyatni kuchaytirish barqaror rivojlanishning muhim sharti hisoblanadi.

Barqaror rivojlanishda Yashil iqtisodiyotning o‘rnini biz quyidagilarda ko‘rishimiz mumkin:

1. **Ekologik xavfsizlikni ta‘minlaydi.** Yashil iqtisodiyot ifloslanish darajasini kamaytirib, tabiiy ekotizimlarning saqlanishiga xizmat qiladi. Bu esa ekologik ofatlar, suv va havo ifloslanishi kabi muammolar kamayishiga olib keladi.

2. **Iqtisodiy o‘sishni yangi bosqichga olib chiqadi.** Yangi texnologiyalar, qayta tiklanuvchi energetika va ekologik ishlab chiqarish yangi ish o‘rinlarini yaratadi. Jahon tajribasida “yashil sektor” eng tez rivojlanayotgan yo‘nalishlardan biri hisoblanadi.

3. **Energetik mustaqillikni kuchaytiradi.** Quyosh va shamol energiyasidan keng foydalanish importga bo‘lgan qaramlikni kamaytiradi. Bu davlatning iqtisodiy xavfsizligini oshiradi.

4. **Aholining hayot sifatini yaxshilaydi.** Toza havo, sifatli ichimlik suvi, ekologik oziq-ovqat mahsulotlari va xavfsiz yashash muhiti sog‘lom turmush tarzini shakllantiradi.

5. **Iqlim o‘zgarishiga qarshi kurashadi.** Karbon izini kamaytirish, atmosferaga chiqariladigan chiqindilarni tartibga solish global isishni sekinlashtirishga yordam beradi.

O‘zbekiston Respublikasi misolida yashil iqtisodiyotning rivojlanishini qarab chiqadigan bo‘lsak, quyidagi masalalarga alohida e‘tiborni qaratishimiz mumkinki, O‘zbekiston “Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi – 2030”ni qabul qilgan bo‘lib, quyidagi yo‘nalishlarda faol ishlar olib borilmoqda:

- Quyosh va shamol elektr stansiyalarini qurish (QS1, Shamol AES–2025 loyihalari va boshqalar);
- Chiqindilarni qayta ishlash klasterlari tashkil etish;
- Elektromobillar va ekologik transport infratuzilmasini kengaytirish;
- Qishloq xo‘jaligida suvni tejovchi texnologiyalarni joriy etish;
- “Yashil makon” tashabbusi doirasida daraxt ekishni kengaytirish.

Bu islohotlar mamlakatning barqaror rivojlanish ko‘rsatkichlarini sezilarli darajada yaxshilashga xizmat qilmoqda.

Quyidagilar yashil iqtisodiyotning asosiy tamoyillari hisoblanadi:

1. **Resurslardan tejamkor va oqilona foydalanish.** Suv, yer, energetika va xom-ashyo resurslaridan samarali foydalanish iqtisodiyotning barqarorligini kuchaytiradi.

2. **Qayta tiklanuvchi energiya manbalarini kengaytirish.** Quyosh, shamol, bioenergiya, geotermal energiya kabi manbalarni rivojlantirish issiqxona gazlarini kamaytiradi.

3. **Atrof-muhitni muhofaza qilish.** Ekologik toza texnologiyalardan foydalanish, chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash orqali ekologik xavflar pasayadi.

4. **“Yashil” innovatsiyalar va texnologiyalarni joriy etish.** Energiya samaradorligi, aqlli shaharlar, ekologik transport va ekologik qishloq xo‘jaligi kabi yo‘nalishlar rivojlanadi.

5. **Ekologik madaniyatni oshirish.** Aholi va tadbirkorlar o‘rtasida ekologik mas‘uliyatni kuchaytirish barqaror rivojlanishning muhim sharti hisoblanadi.

Yashil iqtisodiyot — barqaror rivojlanishning asosiy yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, u nafaqat ekologik muammolarni hal qiladi, balki iqtisodiy o‘sishni yangi bosqichga olib chiqadi. Yashil texnologiyalarni joriy etish, energiya samaradorligini oshirish va ekologik madaniyatni rivojlantirish kelajak avlodlar uchun barqaror va xavfsiz muhit yaratadi.

Yashil iqtisodiyot — kelajak iqtisodiyoti bo‘lib, u iqtisodiy o‘sish bilan birga ekologik xavfsizlikni ta‘minlaydi. Barqaror rivojlanishni ta‘minlash uchun barcha davlatlar ekologik innovatsiyalarni joriy etishi, resurslardan oqilona foydalanishi va tabiiy muhitni muhofaza qilishi zarur. O‘zbekiston ham bu yo‘nalishda izchil islohotlar olib bormoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. X.Yo‘ldoshev, R.S.Ayupov. “Yashil iqtisodiyot asoslari”. – T.: 2020.
2. Sh. Xolmuradov. “Barqaror rivojlanish iqtisodiyoti”. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
3. O.R. Raimjonov. “Ekologik iqtisodiyot”. – T.: 2021.
4. N. Sodiqov. “Iqtisodiyot va ekologiya integratsiyasi”. – Toshkent, 2022.
5. “O‘zbekistonning yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi-2030”. – Rasmiy nashr, 2019.

O‘ZBEKISTONIDA ICHKI TURIZM XIZMATLARI KO‘RSATISH TIZIMINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH VA SAMARADORLIGINI BAHOLASH

Muxtarov Botir Abdusattarovich

O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekiston ichki turizm xizmatlari ko‘rsatish tizimini diversifikatsiya qilishning dolzarbligi, turizm infratuzilmasini rivojlantirish, xizmatlar sifatini oshirish hamda hududiy turizm salohiyatidan samarali foydalanish masalalari yoritilgan. Shuningdek, ichki turizm bozorida yangi xizmat turlari joriy etilishi, raqobatchilikni kuchaytirish, turistlar talabiga moslashgan yangi turistik mahsulotlar yaratish masalalari tahlil qilinadi. Maqolada